

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ПУТІНЦЕВ АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

РОЗРОБКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВОЇ
КОМПАНІЇ

Спеціальність 08.06.01. - Економіка підприємств
і форми господарювання

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Луганськ - 1997

№ 38.106

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00750914 (Q)

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі менеджмента Східноукраїнського державного університету Міністерства освіти України (м.Луганськ).

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Гончаров Валентин Миколайович

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Губерна Галина Констянтинівна,
кандидат економічних наук, доцент
Махортов Юрій Олексійович

Провідна організація: Харківський державний політехнічний
університет Міністерства освіти
України (м.Харків)

Захист відбудеться 26 червня 1997р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 18.02.04 у Східноукраїнському державному університеті за адресою:
348034, м.Луганськ, кв. Молодіжний, 20а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Східноукраїнського державного університету.

Автореферат розіслано 24 травня 1997 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Бузько І.Р.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки, її матеріально-технічна база та система соціально-економічних відносин характеризуються значним відставанням потреб суспільства від можливостей економічної системи, зниженням конкурентоспроможності товарів і послуг і, внаслідок цього, падінням життєвого рівня населення.

Найважливішу роль як в самій структурі ринкових відносин, так і в механізмі їхнього регулювання відіграють фінанси. Вони є невід'ємною частиною ринкових відносин і водночас інструментом реалізації економічної політики, що здійснюється як державою так і окремими суб'єктами економічної системи. Тому в сучасних умовах необхідно досліджувати природу фінансів, особливості їхнього функціонування на різних етапах розвитку економіки, засоби найбільш повного використання фінансів в інтересах окремих товаровиробників та ефективного розвитку суспільства в цілому.

Проблеми фінансового оздоровлення та ефективного управління фінансовими ресурсами актуальні в усіх сферах діяльності господарських суб'єктів. Перед будь-яким підприємством або організацією з особливою гостротою постає питання про раціональне використання обмежених фінансових коштів, що дозволили б, з одного боку, забезпечити поточні господарські потреби, а з іншого, - забезпечили б формування економічного потенціалу в майбутньому.

Безліч механізмів маневрування фінансовими ресурсами; різноманітні засоби і підходи до оцінки ефективності фінансових проектів, що приймаються; залежність цих проектів від великої кількості випадкових чинників, що впливають на процес вироблення і реалізації фінансових рішень, визначають актуальність розгляду питань фінансового управління. Це вимагає вироблення універсального підходу до управління фінансовими ресурсами з урахуванням індивідуальних особливостей діяльності суб'єктів господарювання. Такий підхід повинен ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях функціонування і розвитку економічних систем; враховувати вплив на процес розробки фінансових проектів по можливості більшої кількості чинників, у тому числі тих, що носять випадковий характер; давати можливість прогнозувати наслідки рішень, що приймаються.

Організаційні та управлінські аспекти використання фінансових ресурсів, а також розробка питань економічної оцінки фінансових проектів і засобів їхньої ефективної реалізації були досліджені в працях Базилевича Л.А., Гончарова В.М., Іванова В.В., Лаврушенко О.І., Романовського М.В. та ін. Разом з тим, більш досконального дослідження вимагають питання ефективного управління фінансовими ресурсами інтегрованих суб'єктів господарювання в сучасних економічних умовах. Розвитку системи управління фінансовими ресурсами інтегрованих суб'єктів господарювання, насамперед промислово-фінансових компаній (ПФК) і присвячена дана дисертаційна робота.

1.2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою дисертаційної роботи є формування теоретичних та практичних підходів до розробки системи управління фінансовими ресурсами інтегрованих суб'єктів господарювання на прикладі промислово-фінансової компанії. Основні завдання дослідження визначені поставленою метою і містять:

- теоретичне обґрунтування необхідності розробки і реалізації системи управління фінансовими ресурсами інтегрованих суб'єктів господарювання;
- аналіз існуючих теорій і сучасних тенденцій в розвитку підходів і принципів управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища;
- обґрунтування можливостей реалізації фінансових стратегій в різноманітних часових аспектах;
- формування об'єктивних підходів до оцінки фінансово-економічного стану підприємств з метою вироблення механізмів використання фінансових коштів на найбільш ефективних напрямках діяльності;
- розробка методичних рекомендацій, спрямованих на вирішення поточних і перспективних фінансово-економічних завдань підприємств.

1.3. ПРЕДМЕТ І ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ. Предметом дослідження є система управління фінансовими ресурсами інтегрованих суб'єктів господарювання. Об'єктом дослідження є інтегровані суб'єкти господарювання різного юридичного статусу і форм власності, зокрема промислово-фінансові компанії.

1.4. МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ, ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ. Методологічною базою проведених досліджень стали основні положення теорії управління, фінансової діяльності, принципи і підходи до створення математичних моделей, економіко-математичні

засоби, засоби оптимізації, методичний апарат статистичної обробки даних, евристичні методи оцінки параметрів і пошуку варіантів проектних рішень, а також методологія і загальносистемні принципи проведення комплексних наукових досліджень.

Інформаційною базою дисертаційної роботи є теоретичні і методичні розробки вчених і практиків (українських, російських, американських, німецьких, польських); використано статистичні дані вітчизняних промислових підприємств.

1.5. НАУКОВА НОВИЗНА ДОСЛІДЖЕННЯ. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у такому:

- внесено уточнення в поняття “управління фінансовими ресурсами” складними економічними інтегрованими суб'єктами господарювання на прикладі ПФК;
- запропоновано структуру управління фінансовими ресурсами ПФК, визначено її функції при вирішенні фінансово-економічних завдань в різних часових аспектах;
- розроблено нормативні оціночні показники фінансово-економічної діяльності ПФК, що дозволяють на основі аналізу стану окремих її структурних підрозділів приймати адекватні рішення у галузі управління фінансами;
- сформульовано принципи моделювання і створено систему математичних моделей розподілу фінансових ресурсів між окремими структурними підрозділами ПФК, що дозволяє на основі прибутковості, пріоритетності і ризику вкладень здійснювати пошук оптимальних фінансових рішень з використанням на основі прийомів і засобів ігрового моделювання;
- розроблено і реалізовано систему управління фінансовими ресурсами, призначену для розробки оптимальних фінансових планів в різних часових аспектах, яка об'єднує формальні економіко-математичні процедури та евристичні засоби пошуку рішень;
- запропоновано науково-практичні рекомендації щодо розробки і реалізації фінансових планів в контексті різних етапів життєвого циклу ПФК.

1.6. ОСОБИСТИЙ ВКЛАД В РОЗРОБКУ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАХИСТ. В дисертаційній роботі безпосередньо автором отримано такі результати, що виносяться на захист:

- запропоновано теоретичне обґрунтування розробки і реалізації комплексної системи управління фінансовими ресурсами;

- розроблено комплекс економіко-математичних моделей оптимального розподілу фінансових ресурсів з урахуванням прибутковості, пріоритетності та ризику;
- запропоновано методику управління фінансовими ресурсами ПФК в контексті різних етапів її життєвого циклу;
- запропоновано нормативні показники фінансово-економічної діяльності ПФК;
- розроблено систему фінансового планування в різних часових аспектах.

1.7. ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Практична цінність роботи полягає у можливості реалізації розробленої системи управління фінансовими ресурсами при вирішенні конкретних поточних і перспективних завдань фінансового планування, та контролю на основі фінансово-економічного моніторингу та економіко-математичного апарату. Запропоновано комплекс програмних засобів, орієнтований на використання в фінансових службах компанії для вирішення завдань в межах системи управління фінансовими ресурсами.

1.8. РЕАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Висновки і методичні рекомендації дисертаційної роботи запропоновано промисловим підприємствам незалежно від галузевої приналежності і форм власності. Так, при розробці заходів по виходу Луганського верстатобудівного заводу із складного економічного становища були реалізовані рекомендації щодо найбільш ефективного використання фінансових коштів окремими структурними підрозділами у відповідності з видами діяльності; надано пропозиції стосовно вдосконалення фінансової діяльності підприємства і контролю фінансової дисципліни.

Методику розробки перспективних фінансових планів використано при формуванні довгострокових фінансових стратегій в АТЗТ Луганський трубний завод.

Пропозиції щодо удосконалення фінансової діяльності промислових підприємств в сучасних економічних умовах реалізовано в Програмі розвитку Луганського регіону, включено до методичних рекомендацій з питань розробки і реалізації фінансових стратегій на підприємствах Донбасу.

1.9. АПРОБАЦІЯ РОБОТИ І ПУБЛІКАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Методичні розробки та практичні рекомендації дисертаційної роботи обговорено та ухвалено на науково-практичній конференції “Питання регіональної політики і розвитку господарського комплексу Луганської області в Донбасі” (м.Луганськ - 1995 р.); науково-

методичній конференції “Економіка, управління і інформатика” (м. Дніпропетровськ - 1995 р.).

Основні результати дослідження відображено у п'яти публікаціях, загальним об'ємом 9.7 д.а. Серед них одна монографія (у співавторстві), дві статті.

1.10. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ ДИСЕРТАЦІЇ. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, заключення, списку використаної літератури (106 найменувань), додатків, містить 168 машинописних сторінок, в т.ч. 27 таблиць і 5 малюнків.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.

2.1. Розглянуто сутність інтеграційних процесів і основні форми інтеграції в сучасних економічних умовах.

На основі аналізу існуючого етапу розвитку економіки і відповідного йому рівня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин в дисертаційній роботі доведено необхідність створення нових форм організації сучасних виробничих структур, які засновано на принципах інтеграції.

Детально досліджено основні підходи щодо створення складних виробничих структур на основі аналізу прогресивного вітчизняного і зарубіжного досвіду. Подано основні види інтеграційних процесів (економічний, організаційний, фінансовий, просторовий), визначено чинники, що впливають на вибір інтеграційних вирішень: державна політика в сфері створення, розподілу та об'єднання підприємств; економіко-фінансовий механізм - фінансові правила створення і функціонування інтеграційних форм; елементи ринку - попит, пропозиція, кон'юнктура; мета і критерії діяльності підприємств. Розроблено і представлено морфологічну схему інтеграційних процесів.

Обґрунтовується необхідність проведення глибокого економічного аналізу, який передає прийняттю рішень щодо вибору різноманітних форм інтеграції підприємств. У зв'язку з цим подано методи оцінки економічної ефективності інтеграційних процесів з урахуванням організаційно-економічних показників, які зводяться до таких:

- показники, що характеризують елементи, значення яких не можна наводити у вартісному вираженні - чіткість розмежування завдань компетенції, відповідальності та ін.;

- показники, що глибше розкривають деякі елементи, які включено до синтетичних показників - продуктивність праці, собівартість продукції та ін.;
- показники, які характеризують окремі обмеження при реалізації конкретного наміру. Вони можуть стосуватися, з одного боку, потреби в даному виді виробів, з іншого - можливості отримання необхідних ресурсів.

Найбільш комплексно і всебічно досліджено питання щодо створення і функціонування однієї з різновидів інтеграційних структур, що знаходять застосування в сучасних економічних умовах, - промислово-фінансової компанії (ПФК). Розглянуто структуру, особливості в організації та управлінні, переваги, сфери найбільш ефективного функціонування ПФК. Визначено основні переваги таких систем:

- наявність власних фінансових ресурсів і можливість вільного маневрування ними в межах компанії;
- можливість залучення додаткових ресурсів за рахунок емісії цінних паперів;
- диверсифікація вкладень, внаслідок чого - зниження ризику інвестиційної діяльності;
- контроль різних секторів ринку, можливість зосередження значних фінансових ресурсів на перспективних напрямках розвитку компанії;
- підконтрольність з боку головної компанії фінансово-економічної діяльності дочірніх компаній, мобільність - спроможність адекватно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури.

2.2. Досліджено сутність фінансів як основного виду ресурсів ПФК. Велику увагу приділено розгляду фінансів як особливого виду ресурсів підприємства, досліджено економічний зміст фінансів, структуру фінансових відносін, особливості функціонування фінансів на всіх фазах відтворювального /репродуктивного/ процесу. Розглянуто різноманітні аспекти фінансів як економічної категорії: ціноутворення, оцінка та оплата праці, функція розподілу, стимулювання, кредитування та ін.

Декомпозовано і досліджено структуру та зміст фінансових відносин підприємств, в яких виділено такі компоненти:

- формування первинних прибутків, утворення і використання підрозділами підприємства цільових фондів - статутного, фонду розвитку виробництва, заохочувальних фондів та ін.;
- фінансові відносини між суб'єктами підприємницької діяльності в нефондовій формі: сплата та отримання штрафів за невиконання договірних зобов'язань, внесення пайових внесків, розподіл прибутку від інвестування коштів в цінні папери;

- стосунки зі страховими організаціями в зв'язку з формуванням і використанням різноманітних страхових фондів;
- стосунки з банками у зв'язку з отриманням банківських позичок, їхнім погашенням, сплатою відсотків, а також розміщенням тимчасово вільних грошових коштів на депозитних рахунках; відносинами з державою з приводу утворення і використання бюджетних і позабюджетних фондів: податки, рента, бюджетне фінансування, платежі в позабюджетні фонди та ін.;
- “вертикальні” відносини з вищестоячими керуючими структурами.

За основну форму господарювання в сучасних ринкових умовах обрано комерційний розрахунок; визначено його особливості, сфери і специфіку його застосування при аналізі діяльності ПФК.

Детально досліджено джерела фінансових ресурсів підприємства - від формування статутного капіталу до бюджетного субсидування; класифіковано критерії оцінки різних джерел фінансових коштів. Всі джерела декомпоновано за рядом ознак - доступності, надійності, режиму поворотності і платності. Визначено основні напрямки використання фінансових коштів, до яких слід віднести:

- інвестування власних коштів у капітальні витрати (реінвестування), які пов'язано з розширенням виробництва та його технічним поновленням, переходом на нові прогресивні технології, використанням “ноу-хау” та ін.;
- платежі органам фінансово-банківської системи, які зумовлен виконанням фінансових зобов'язань. До них відносяться: податкові платежі до бюджету, сплата відсотків банкам за використання кредиту, погашення позичок, страхові платежі та ін.;
- інвестування фінансових ресурсів в цінні папери, що купуються на ринку - акції та облігації інших фірм, звичайно тісно зв'язаних кооперативним постачанням з даним підприємством, в державні позики та ін.;
- направлення фінансових ресурсів на утворення грошових фондів заохочувального або соціального характеру;
- використання фінансових ресурсів з благодійною метою, спонсорство.

2.3. Визначено структуру управління фінансовими ресурсами ПФК. У зв'язку зі складністю питань фінансово-економічної діяльності підприємства, необхідністю врахування великої кількості різноманітних чинників, які впливають на формування вироблення фінансових рішень, обґрунтовується необхідність розробки послідовності етапів управління фінансовими ресурсами.

Розроблено і подано функціональні елементи системи управління фінансами: мобілізація фінансових ресурсів, планування фінансової

діяльності, оптимальний розподіл фінансових ресурсів по напрямках діяльності, оперативне і перспективне управління, страхування, стимулювання, фінансовий та економічний моніторинг, контроль фінансової діяльності. Докладно розкривається зміст кожного функціонального елемента.

Дослідження фінансових відносин підприємства передбачено проводити в трьох часових аспектах: миттєвому (при формуванні компанії або виходу її з кризової ситуації), короткостроковому і довгостроковому. Така декомпозиція визначається специфікою діяльності підприємства в часових аспектах, її метою і завданнями. У зв'язку з цим в дисертаційній роботі представлено показники використання фінансових ресурсів в короткостроковому (ефективність використання оборотних коштів) і в довгостроковому (ефективність використання капітальних коштів) аспектах.

2.4. Запропоновано нормативні фінансово-економічні показники діяльності ПФК.

Розроблено і представлено систему оціночних показників, що характеризують рівень економічної і фінансової ефективності роботи компанії. Всі показники структуровано по рівню використання - стосовно материнської компанії, дочірньої компанії або виду діяльності; по мірі деталізації - узагальнені і приватні. Для кожного показника визначено граничне (критичне) нормативне значення, перевищення якого є передумовою для більш детального вивчення фінансово-економічного стану підприємства з метою нормалізації його діяльності.

До якісних показників віднесено виробничу базу (склад і рівень застосованого обладнання і виробничих приміщень); характер і якість виготовленої продукції і послуг, що надаються; конкурентоспроможність компанії та її продукції і послуг; рівень кваліфікації персоналу; потенційна ємкість ринку; оперативність реагування на зміни ринкової ситуації; обсяг дослідницьких робіт і науково-технічний потенціал; репутацію на внутрішньому і міжнародному ринку; надійність джерел фінансування.

2.5. Розроблено систему економіко-математичних моделей оптимального розподілу фінансових ресурсів по різних напрямках діяльності ПФК.

З метою більш детального вивчення фінансово-економічної діяльності компанії і розробки ефективних фінансових планів запропоновано модель оптимального розподілу фінансових ресурсів, включення до якої часового чинника, дає можливість враховувати динаміку основних показників діяльності підрозділів компанії, можливі зміни цін та попиту, нерівномірність економічних оцінок результатів і витрат по роках діяльності компанії, міру невизначеності вхідних даних для різних умов і часових горизонтів.

Формальний опис моделі оптимального розподілу фінансових коштів можна подати таким чином:

$$M = \sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^I \frac{P_{it} - C_{it} / X_{it}}{1 + E / t} - \sum_{t=1}^T \sum_{j=1}^J \frac{1 + \frac{r_{jt}}{100}}{1 + E / t} / V_{jt} / 1$$

де M - прибуток компанії, грн.; t - рік періоду, що розглядається; T - кількість років даного періоду, i - номер створюваної продукції або виду діяльності; I - кількість видів створюваної продукції або видів діяльності; P_{it} - ціна реалізації одиниці продукції i -ого виду в t -ом році, грн.; C_{it} - витрати на виробництво одиниці продукції i -ого виду в t -ому році, грн.; X_{it} - обсяг випуску продукції i -ого виду в t -ому році, грн.; r_j - відсоток платні за фінансові ресурси від j -ого джерела (0 для власних фінансових ресурсів), %; y_j - розмір фінансових коштів від j -ого джерела в t -ому році, грн.; E - індекс інфляції (орієнтовно).

У дисертації розроблено і представлено систему неекономічних пріоритетів, здатних впливати на якість фінансових рішень, що приймаються. До таких пріоритетів відносяться: соціальні пріоритети - фінансування об'єктів соціально-культурної і побутової сфери, екологічних об'єктів, благодійних заходів; ринкові пріоритети - врахування балансу попиту і пропозиції на продукцію і послуги; пріоритети розвитку - фінансування капітального будівництва промислових об'єктів, розробка і виробництво наукоємкої продукції, виготовлення продукції з тривалим виробничим циклом та ін. Зважаючи на те, що оцінка пріоритетності базується на врахуванні важкоформалізованих (а інколи суб'єктивно встановлених) чинників, у роботі пропонується механізм встановлення значень таких чинників на основі анкетування та експертних оцінок. З урахуванням пріоритетності модель (1) приймає вигляд:

$$P = \sum_{t=1}^T \sum_{i=1}^I \frac{R_i P_{it} - C_{it} / X_{it}}{1 + E / t} - \sum_{t=1}^T \sum_{j=1}^J \frac{1 + \frac{r_j}{100}}{1 + E / t} / V_j / 2$$

де R_i - ранг, що визначає пріоритетність вкладення коштів в i -ий вид продукції або напрямок діяльності.

Дії компанії в умовах нестабільності ринкової ситуації, вплив на прийняття рішень значного числа випадкових чинників (ціна, попит, кон'юнктура, інфляція та ін.) зумовлюють необхідність врахування чинника ризику при розробці і реалізації фінансових рішень. До поняття ризику, що використовується в роботі, занесено імовірність виникнення ризикової події та її можливі негативні наслідки. Залежно від (перевага,

пріоритет або неохильність), розроблено три стратегії відносно урахування чинника ризику:

1. Оптимістична стратегія:

$$H_i = \min / \alpha_i / X_i - Q_i // \beta_i / Q_i - X_i // \quad /3/$$

де a_i - питомі витрати, які пов'язано з перевиробництвом продукції i -ого виду; b_i - питомі витрати, які пов'язано з недовиробництвом продукції i -ого виду; Q_i - попит на i -ий вид продукції (випадкова величина); H_i - збитки від настання ризикової події.

З можливих варіантів наслідків ризикової діяльності вибирається той, що містить найменші збитки. В даному випадку приймаючий рішення займає позицію азартного гравця (перевага ризику). При цьому ставка робиться на можливість випадання найвигіднішого варіанту.

2. Нейтральна стратегія:

$$H_i = \frac{1}{2} / \alpha_i / X_i - Q_i // \beta_i / Q_i - X_i // \quad /4/$$

У даному випадку оцінка збитків визначається шляхом усереднення приватних збитків.

3. Песимістична стратегія:

$$H_i = \max / \alpha_i / X_i - Q_i // \beta_i / Q_i - X_i // \quad /5/$$

З можливих варіантів наслідків вибирається той, що містить найбільші збитки. У даному випадку приймаючи рішення займає позицію людини, яка не схильна до ризику.

З урахуванням чинника ризику модель оптимального розподілу фінансових коштів приймає вигляд:

$$\Pi = \sum_{i=1}^T \frac{1}{\sum_{i=1}^T} \frac{R_i / P_{it} - C_{it} / X_{it}}{1 + E^t} - \sum_{i=1}^T \sum_{j=1}^J \left(1 - \frac{r_j}{100} \right) / V_j - \sum_{i=1}^I H_i \rightarrow \max \quad /6/$$

З метою компенсації небажаних наслідків при появі ризикових ситуацій у дисертації запропоновано використання і надається детальний опис конкретних заходів - диверсифікація, страхування, отримання додаткової інформації.

2.6. Розроблено систему управління фінансовими ресурсами ПФК. Визначено і конкретизовано перелік найбільш значущих чинників, які впливають на вибір фінансових рішень: вплив цін, фінансові можливості,

асиметричність інвестування, проблема надмірності виробничих потужностей, тимчасові зміни обсягу випуску в зв'язку зі зміною величини попиту, дивідендна політика і величина нерозподіленого прибутку. Сформульовано основне завдання щодо управління фінансовими ресурсами ПФК - завдання розподілу фінансових ресурсів між окремими компаніями, що входять до складу ПФК. Це завдання може бути зведено максимізації загальної суми прибутку, який одержано по результатах господарської діяльності з урахуванням можливих втрат прибутку через наявність чинника ризику. Як обмеження при досягненні максимуму цільової функції виступають обсяг залучених фінансових ресурсів, розміри виробничих потужностей. Додатковим чинником, що береться до уваги при формулюванні завдання, повинен виступати чинник часу, що враховує зміни різних параметрів моделі (ризик, ціна, попит та.ін.) по роках поточного періоду.

Розроблено систему управління фінансовими ресурсами ПФК в різних часових аспектах, включаючи ряд етапів - від оцінки діяльності компанії по системі показників, яку було розроблено раніше, до розробки заходів з контролю за виконанням фінансових проєктів.

Детально розглянуто основні види діяльності, потенційно можливі для ПФК - виробництво товарів і послуг, комерційна діяльність, торгово-посередницька (постачальницько-збутова) діяльність, операції на фондовому ринку. Визначено структуру витрат по кожному виду діяльності, особливості отримання прибутку і методу обчислення прибутку, який є в розпорядженні компанії. Детально подано механізм ціноутворення на продукцію і послуги компанії в різних часових аспектах.

Обґрунтовується необхідність розробки поточних і перспективних фінансових планів, що в умовах ринку мають низку специфічних рис і базуються на синтезі екстраполяційних, нормативних і економіко-математичних методів. У роботі використано ситуаційний підхід, що містить дослідження вихідних даних, варіантів рішень та аналіз їхніх наслідків, а також усіх зовнішніх чинників, що мають істотний вплив на вирішення і носять як об'єктивний, так і суб'єктивний характер.

Розроблено методiku опрацювання та прийняття рішень у галузі управління фінансовими ресурсами ПФК (мал. 1.). Детально доведено зміст кожного етапу процесу формування управлінських рішень. Подано методичні рекомендації стосовно управління ризиками, а також рекомендації щодо застосування знань і досвіду спеціалістів експертів при прийнятті фінансових рішень.

Надано практичні рекомендації щодо організації процесу управління фінансами - розроблено класифікаційну схему елементів системи управління фінансовими ресурсами, зазначено взаємозв'язок між елементами, їх характер і функції, які вони виконують.

Мал. 1. Схема процесу вироблення і прийняття вирішень в галузі управління фінансовими ресурсами

Методологічна схема постає у вигляді певної послідовності етапів (алгоритму) розробки і реалізації фінансових проєктів:

1. Контроль за ходом змін основних фінансово-економічних показників (моніторинг), первинна обробка інформації і розрахунок основних фінансових і економічних показників діяльності компанії. Якщо існують відхилення реальних показників від запланованих, то перехід до пункту 2, інакше повторення пункту 1.

2. Кількісний і якісний аналіз фінансово-економічної ситуації компанії.

3. Визначення комплексу завдань фінансового управління компанією.

4. Формалізація завдань.

5. Визначення і конкретизація набору параметрів, які суб'єктивно встановлюються і використовуються в завданні.

6. Підбір експертів і проведення експертизи для оцінки параметрів, які суб'єктивно встановлюються.

7. Оцінка значимості результатів експертного анкетування. У разі прийнятного результату здійснюється перехід до пункту 8, інакше корегування поставленого завдання, збільшення кількості залучених експертів і перехід до пункту 6.

8. Визначення меж зміни варійованих параметрів.

9. Розробка плану обчислювального експерименту.

10. Генерування можливих варіантів рішень на основі розробленої математичної моделі (пункт 4) і системи обмежень параметрів моделі (пункт 8).

11. Проведення обчислювальних експериментів на моделі і оцінка прийнятних варіантів проєктних рішень.

12. Встановлення пріоритетності допустимих варіантів фінансових рішень з точки зору їхньої реалізації.

13. Відбір прийнятних варіантів рішень.

14. Розробка системи фінансово-управлінських рішень по реалізації відібраного варіанту фінансового плану і комплексу заходів з контролю за його реалізацією.

Наведено послідовність етапів управління фінансовими ресурсами ПФК, яка надалі інтерпретується в вирішенні реальних фінансово-економічних завдань у різних часових аспектах.

2.7. Подано науково-практичні рекомендації щодо застосування розробленої методики в оперативному управлінні фінансовими ресурсами.

Детально розглянуто алгоритм оперативного управління фінансовими ресурсами, який передбачає: оцінку критичних нормативних рівней фінансово-економічних показників, перевищення яких для компанії є спонукальним мотивом для розробки комплексу заходів нормалізації фінансово-економічного стану; аналіз ситуації і конкретизацію завдань

оперативного управління фінансами; формулювання задач і подання їх у вигляді, зручному для комп'ютерної обробки; визначення суб'єктивно прийнятих параметрів і оцінку міри достовірності наданої інформації; проведення обчислювального експерименту з попереднім встановленням діапазону параметрів, які змінюються; оцінку результатів; розробку заходів з контролю за реалізацією фінансових планів.

Аналогічну послідовність етапів наведено для вирішення завдань, пов'язаних з використанням фінансових ресурсів по довгостроковому аспекту з урахуванням специфіки процесів інвестування, характеристик джерел довгострокових фінансових засобів і врахуванням відповідних фінансово-економічних чинників, які впливають на процес прийняття фінансових рішень.

Схему проведення фінансового аналізу при прийнятті довгострокових фінансових рішень представлено алгоритмом (мал. 2.), що дозволяє здійснювати розробку і реалізацію інвестиційних проектів з урахуванням аналізу впливу на них різноманітних фінансово-економічних чинників.

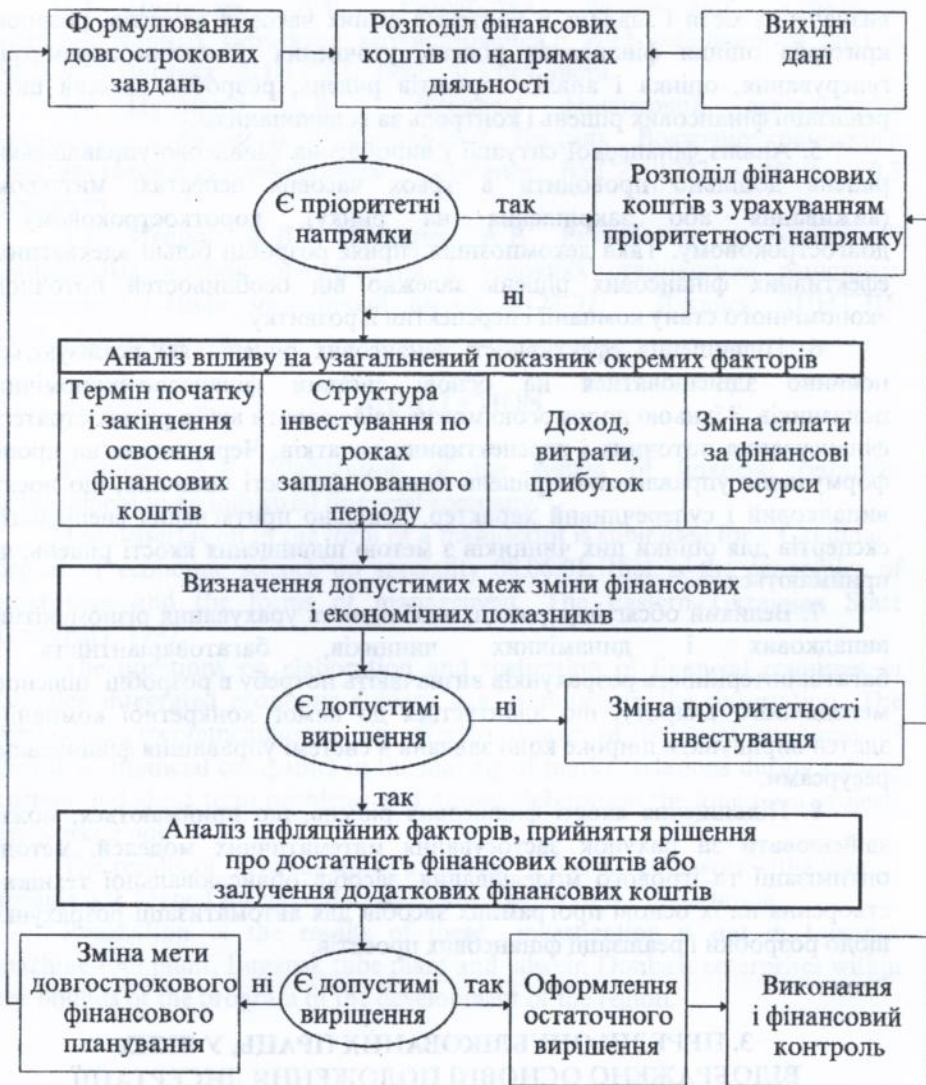
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основні висновки і пропозиції, які виникли із наукового дослідження, зводяться до такого:

1. Процес управління фінансовими ресурсами в умовах становлення ринкових відносин має складний характер, вимагає при прийнятті фінансових рішень урахування великої кількості фінансових і економічних чинників, особливостей діючого економічного законодавства, сучасних форм організації бізнесу, ринкової кон'юнктури.

2. ПФК слід вважати інтегрованим господарським суб'єктом ринкової системи, який складається з сукупності самостійних підрозділів різного функціонального спрямування, діючих в єдиній системі фінансових відносин, управління якими здійснюється централізованим органом компанії.

3. Під управлінням фінансовими ресурсами ПФК треба розуміти сукупність прийомів і засобів, які включають: мобілізацію фінансових ресурсів, планування, оптимальний розподіл ресурсів між окремими напрямками діяльності, оперативне і стратегічне управління, страхування, стимулювання, фінансовий та економічний моніторинг, фінансовий контроль. Ці елементи направлено на розробку і реалізацію заходів ефективного використання обмеженого об'єму фінансових коштів.

Мал. 2. Схема проведення фінансово-економічного аналізу при розробці довгострокових фінансових стратегій

4. Проблема формування фінансово-управлінських рішень є актуальною, різноманітною, складною і може бути поділена на ряд завдань: збір і систематизація фінансової та економічної інформації, визначення мети і завдань в контексті різних часових аспектів, розробка критеріїв оцінки фінансових рішень, уточнення обмежень параметрів, генерування, оцінка і аналіз варіантів рішень, розробка заходів щодо реалізації фінансових рішень і контроль за їх виконанням.

5. Аналіз фінансової ситуації і вироблення фінансово-управлінських рішень доцільно проводити в трьох часових аспектах: миттєвому (виживання або закріплення на ринку), короткостроковому і довгостроковому. Така декомпозиція сприяє розробці більш адекватних і ефективних фінансових рішень залежно від особливостей поточного економічного стану компанії і перспектив її розвитку.

6. Підвищення ефективності фінансових рішень, які реалізуються, повинно здійснюватися на основі системи фінансово-економічних показників. З їхньою допомогою можна здійснювати вибір різних стратегій фінансування поточних і перспективних видатків. Через вплив на процес формування управлінських рішень великої кількості чинників, що носять випадковий і суперечливий характер, доцільно притягнення спеціалістів-експертів для оцінки цих чинників з метою підвищення якості рішень, які приймаються.

7. Великий обсяг інформації, необхідність урахування різноманітних випадкових і динамічних чинників, багатоваріантність і багатокритерійність розрахунків визначають потребу в розробці цілісного методичного апарату, що адаптується до вимог конкретної компанії і здатен вирішувати широке коло завдань в системі управління фінансовими ресурсами.

8. Підвищення якості фінансових рішень, що приймаються, можна здійснювати за рахунок застосування математичних моделей, методів оптимізації та ігрового моделювання, засобів обчислювальної техніки і створення на їх основі програмних засобів для автоматизації розрахунків щодо розробки і реалізації фінансових проектів.

3. ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ, У ЯКИХ ВДОБРАЖЕНО ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

3.1. Гончаров В.Н., Матросова А.В., Путинцев А.В. и др./Под общей ред. Гончарова В.Н./ Современный производственный потенциал региона.// - К.: Техника, 1997. - 125 с. - 8,4 печ.листа.

3.2. Путинцев А. В. Управление и организация финансовой деятельности промышленно-финансовой группы.// Вестник Восточно-

украинского государственного университета. - Луганск: ВУГУ, 1997. - № 3. - 0,4 печ.листа.

3.3. Путинцев А.В. Разработка финансовых стратегий интегрированных субъектов хозяйствования.// Информационный листок № 23-97. - Луганск: ЛЦНТЭИ, 1997. - 0,3 печ.листа.

3.4. Путинцев А.В. Вопросы финансовой деятельности промышленно-финансовой компании.// Вестник Восточнoукраинского государственного университета. - Луганск: ВУГУ, 1997. - № 2. - 0,3 печ.листа.

3.5. Иванов В.Л., Путинцев А.В. Разработка и реализация финансовых планов предприятий в условиях становления рыночных отношений.// Информационный листок № 22-97. - Луганск: ЛЦНТЭИ, 1997. - 0,3 печ.листа.

ANNOTATION

Putintsev A.V. Elaboration of the system of financial resources management in an industrial financial company.

The dissertation in the form of a manuscript is submitted for a Candidat's degree of economic science on speciality 08.06.01. that is the economics of enterprises and the forms of management. The Eastern Ukrainian State University, 1997.

The questions on elaboration and realization of financial resources in complex integrated economic subjects are examined in the dissertation. The methodical recommendations on effective usage of financial resources of industrial financial companies in the making of market relations during solving current and short-term problems and during elaboration the long-term projects are worked out.

The results of investigations published in five scientific works (the general volume is 9,7 typed sheets) reflect the main content of the dissertation.

Realisation of the results of these investigation is out in Lugansk machine-tool plant, Lugansk tube plant and also in Donbass enterprises within the bounds of the program of the development of the region.

АННОТАЦІЯ

Путинцев А.В. Разработка системы управления финансовыми ресурсами промышленно-финансовой компании.

Диссертация в виде рукописи на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 - экономика предприятий и

форми хозяйствования. Восточноукраинский государственный университет, Луганск, 1997.

В диссертации рассмотрены вопросы разработки и реализации системы управления финансовыми ресурсами сложных интегрированных хозяйственных субъектов. Разработаны методические рекомендации по эффективному использованию финансовых средств промышленно-финансовых компаний в условиях становления рыночных отношений при решении текущих и краткосрочных задач, при разработке долгосрочных инвестиционных проектов.

Результаты исследований, опубликованные в 5 научных работах общим объемом 9,7 печ.листа, отражают основное содержание диссертации.

Реализация результатов исследований осуществлена на Луганском станкостроительном заводе, Луганском трубном заводе и на предприятиях Донбасса в рамках программы развития региона.

АНОТАЦІЯ

ПУТІНЦЕВ А. В. Розробка системи управління фінансовими ресурсами промислово-фінансової компанії

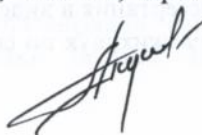
Дисертація у вигляді рукопису на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук з спеціальності 08.06. 01 - економіка підприємств і форми господарювання. Східноукраїнський державний університет, Луганськ, 1997.

У дисертації розглянуті питання розробки і реалізації системи управління фінансовими ресурсами складних інтегрованих господарських суб'єктів. Розроблені методичні рекомендації з ефективного використання фінансових коштів промислово-фінансових компаній в умовах становлення ринкових відносин при вирішенні поточних і короткострокових завдань, при розробці довгострокових інвестиційних проектів.

Результати досліджень, що опублікувалися в 5 наукових працях загальним обсягом 9,7 друк. аркуша, відбивають основний зміст дисертації.

Реалізацію результатів дослідження здійснено на Луганському верстатобудівному заводі, Луганському трубному заводі і на підприємствах Донбасу в рамках Програми розвитку регіону.

Ключові слова: стратегія, фінансові ресурси, компанія, ринкові відносини, чинники, моделювання, управління, система, ефективність, оптимізація.

Формат 60/84/16

Обсяг 1 друк. арк. Тир. 100

Луганськ

Підп. до др. 23.05.97

**Надруковано на поліграфічному обладнанні редакції
газети "Жизнь Луганска"**

432418

AB 38.106